

Інформаційна довідка
щодо відповідності проекту Закону України «Про захист від субсидованого імпорту» (реєстр. № 13637 від 15.08.2025) праву Європейського Союзу та законодавчій практиці його держав-членів*

***Анотація.** В інформаційній довідці проаналізовано проект Закону України «Про захист від субсидованого імпорту» (реєстр. № 13637 від 15.08.2025) на відповідність праву Європейського Союзу та законодавчій практиці його держав-членів.*

***Ключові слова:** Європейський Союз, Світова організація торгівлі, захист від субсидованого імпорту, антисубсидиційне розслідування, компенсаційні мита.*

Вступ. Досягнення відповідності законодавства України правовим стандартам Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері спільної торговельної та конкурентної політики є важливою умовою для підготовки та повноцінної інтеграції України у внутрішній ринок ЄС. Адаптація законодавства у сфері спільної торговельної та конкурентної політики є ключовим елементом цього процесу та відповідає зобов’язанням України, передбаченим Розділом IV «Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони¹ (далі – Угода про асоціацію). У цьому контексті актуальним є узгодження правового регулювання національної системи захисних заходів (і, зокрема, захисту від субсидованого імпорту) із правом ЄС, на що і спрямований проект Закону України «Про захист від субсидованого імпорту» (реєстр. № 13637 від 15.08.2025), поданий Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до 43-го щорічного звіту Європейської Комісії Європейському Парламенту та Раді про антидемпінгову, антисубсидиційну та захисну діяльність ЄС і використання інструментів торговельного захисту третіми країнами 2024 рік став знаковим для діяльності ЄС у сфері торговельного захисту. Європейська Комісія розпочала 33 нових розслідування, що стало рекордною кількістю випадків, якої не спостерігалось з 2006 року (як правило, середня кількість відкритих справ становить близько 12 на рік). Станом на кінець 2024 року в ЄС діяли 192 заходи торговельного захисту, що включали 22 антисубсидиційні заходи. Загалом усі запроваджені заходи захищають понад 625 000 робочих місць в ЄС².

Слід зазначити, що спільна торговельна політика та встановлення правил конкуренції для внутрішнього ринку належать до виключної компетенції ЄС, яка охоплює питання, що не є у віданні держав-членів. Згідно з частиною першою

¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

² REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL 43rd Annual Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the EU's Anti-Dumping, Anti-Subsidy and Safeguard activities and the Use of Trade Defence Instruments by Third Countries targeting the EU in 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0428&qid=1756285485755>

статті 207 Договору про функціонування ЄС³ (далі – ДФЄС) спільна торговельна політика ґрунтується на уніфікованих принципах, зокрема стосовно змін тарифних ставок, укладання тарифних і торговельних угод, пов'язаних із торгівлею товарами й послугами, досягнення уніфікованості заходів лібералізації, експортної політики та заходів для захисту торгівлі, таких як ті, що вживаються у випадку демпінгу або субсидування.

На виконання умов ДФЄС щодо заходів проти субсидування було прийнято: Регламент (ЄС) 2016/1037 Європейського Парламенту та Ради від 8 червня 2016 року про захист від субсидованого імпорту з країн, що не є членами Європейського Союзу⁴ (далі – Регламент 2016/1037); Регламент (ЄС) 2015/477 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2015 року про заходи, які Союз може вжити щодо комбінованого ефекту антидемпінгових або антисубсидійних заходів із захисними заходами⁵; Регламент (ЄС) 2015/476 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2015 року про заходи, які Союз може застосувати за результатами затвердження звіту Органом з вирішення спорів СОТ щодо антидемпінгових та антисубсидійних питань⁶. Ці регламенти є обов'язковими і прямо застосовуються в усіх державах-членах ЄС.

Основна частина. З огляду на необхідність удосконалення механізму захисту від субсидованого імпорту та зважаючи на європейський досвід, у рамках євроінтеграційного курсу України проектом Закону України «Про захист від субсидованого імпорту» (реєстр. № 13637 від 15.08.2025) (далі – законопроект) передбачається узгодження із законодавством ЄС процедури проведення антисубсидійних розслідувань та застосування компенсаційних заходів. Аналізуючи текст законопроекту, слід відзначити, що загалом він відповідає нормам названих у вступній частині довідки регламентів ЄС.

Однак, багато суттєвих норм, зокрема Регламенту 2016/1037, не враховано. Слід зазначити, що антисубсидійне розслідування – складний і тривалий процес, і неврахування відповідних норм значно ускладнюватиме його та створюватиме умови для порушення прав учасників. Наприклад, статтею 11 Регламенту 2016/1037 запроваджено посаду офіцера з питань слухань, його повноваження та обов'язки викладені в мандаті, прийнятому Комісією, який повинен захищати ефективне здійснення процесуальних прав зацікавлених сторін. Стаття 13 встановлює, що будь-яка зацікавлена сторона або держава-член може подати інформацію, що містить *prima facie* докази порушення зобов'язання. Подальша оцінка того, чи мало місце порушення зобов'язання, зазвичай проводиться протягом 6 місяців, але не пізніше 9 місяців після

³ Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

⁴ Regulation (EU) 2016/1037 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on protection against subsidised imports from countries not members of the European Union (codification). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02016R1037-20200811>

⁵ Regulation (EU) 2015/477 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2015 on measures that the Union may take in relation to the combined effect of anti-dumping or anti-subsidy measures with safeguard measures (codification). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2015/477/oj/eng>

⁶ Regulation (EU) 2015/476 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2015 on the measures that the Union may take following a report adopted by the WTO Dispute Settlement Body concerning anti-dumping and anti-subsidy matters (codification). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2015/476/oj/eng>

належним чином обґрунтованого запиту. Водночас законопроект не закріплює такі норми, як і порядок повернення коштів (стаття 21 Регламенту 2016/1037). Стаття 15 Регламенту 2016/1037 передбачає, що якщо діють попередні мита, Комісія розпочинає процедуру запровадження остаточних мит не пізніше, ніж за один місяць до закінчення терміну дії таких мит, і подібний строк також не передбачено законопроектом. Деякі строки – наприклад, подовження строків розслідування обходу (стаття 112 законопроекту) – навпаки не передбачено Регламентом.

Окремі визначення, наведені в законопроекті, не розкривають зміст відповідних термінів. Наприклад, визначення субсидованого імпорту як ввезення на митну територію України товару (товарів), що користується пільгами від субсидії, яка надається для виробництва, переробки, транспортування або експорту такого товару, – не відображає основних рис такого експорту – надання субсидії урядом та завдання шкоди вітчизняним виробникам. Визначення субсидії, передбачене статтею 9 законопроекту, сформульовано таким чином, що воно не враховує двох компонентів субсидії – по-перше, фінансового сприяння уряду, по-друге, вигоди, отриманої від такого сприяння. Принагідно зазначимо, що з урахуванням редакції цієї статті «оцінка вигоди отримувача субсидії здійснюється відповідно до статті 12 цього Закону», назва статті 12 «Розрахунок розміру субсидії...» не повною мірою відповідає як цьому формулюванню, так і змісту. У визначеннях термінів містяться такі терміни, що не використовуються в законопроекті.

Установлені статтею 8 законопроекту періоди: для цілей установлення факту субсидування, як правило, останній звітний рік отримувача субсидії або інший період, що становить не менше ніж шість місяців та безпосередньо передує порушенню розслідування, щодо якого є надійні фінансові та інші відповідні дані, а для цілей установлення факту наявності шкоди – не менше трьох років, за винятком, якщо сторона, яка подає дані, здійснювала діяльність протягом меншого періоду, – не повною мірою відповідають статті 11 Регламенту 2016/1037. Вбачається, що це створить також методологічні проблеми для співставлення факту субсидування та розміру заподіяної шкоди.

У статті 8 Регламенту 2016/1037 містяться інструменти визначення впливу субсидованого імпорту на відповідну галузь, які бажано було б урахувати в законопроекті.

Натомість запропонований у статті 16 законопроекту поділ території України на два або більше конкурентоспроможних ринки (регіони), у кожному з яких виробники можуть вважатися за окрему галузь виробництва, виглядає сумнівним, адже ринки ЄС та України наразі навряд чи є співставними.

У законопроекті не відображено роль митних органів у захисті від субсидованого імпорту, а зміни до Митного кодексу України не пропонуються. Натомість у державах-членах ЄС митні органи відіграють значну роль у реалізації норм Регламенту 2016/1037. Так, наприклад, Митним кодексом

Франції⁷ передбачено, що компенсаційні збори та платежі, встановлені відповідно до положень регламентів..., стягуються так само, як і мита; правопорушення фіксуються та караються, а провадження розслідуються і розглядаються відповідно до Розділу XII Митного кодексу. Відповідно до статті 11 Закону про митну службу **Хорватії**⁸ національна митниця видає інструкції, у тому числі щодо застосування антидемпінгових та компенсаційних мит⁹.

Інші невідповідності норм законопроекту нормам Регламенту 2016/1037 наведено у Табл. 1.

Таблиця 1

Норма Регламенту (ЄС) 2016/1037	Норма законопроекту
Стаття 10 ... 9. ...Провадження не може бути розпочато проти країн, імпорт яких становить <u>частку ринку менше 1%, якщо тільки такі країни у сукупності не становлять 3 % або більше споживання в Союзі.</u>	Стаття 1 ... 10) незначний обсяг субсидованого імпорту – обсяг субсидованого імпорту, що визначається відповідно до таких правил:... б) у разі розслідування щодо імпорту з країн інших, ніж ті, що розвиваються, обсяг субсидованого імпорту з країни вважається незначним, якщо він становить менше ніж 3 % від загального обсягу імпорту подібного товару в Україну, за умови, що сукупний обсяг імпорту з таких країн, частка кожного з яких у загальному обсязі імпорту в Україну <u>становить менше ніж 3 %, а разом не перевищує 7 % від загального обсягу імпорту в Україну подібного товару.</u>
Стаття 8 ... 8. Приймаючи рішення щодо існування загрози заподіяння суттєвої шкоди, слід враховувати такі фактори, як...: чи здійснюється імпорт за цінами, які б суттєво знизили ціни <u>або запобігли зростанню цін, яке в іншому випадку відбулося б</u>, і, ймовірно, збільшили би попит на подальший імпорт.	Стаття 14 ... 2. ...Також розглядаються інші економічні фактори, у тому числі: ... 4) чи здійснюється імпорт за цінами, які значно нижче або впливають на зниження цін вітчизняної галузі виробництва, що ймовірно може призвести до зростання попиту на імпорт у майбутньому;
Стаття 10 ... 7. Органи влади повинні уникати, якщо не прийнято рішення про порушення розслідування, <u>будь-якого розголошення відомостей</u> про порушення розслідування.	Стаття 34 ... 4. До моменту прийняття рішення про порушення <u>антисубсидійного розслідування</u> Уповноважений орган та Комісія <u>публічно не розголошують</u>

⁷ Code des douanes: Section 4 : Mesures particulières. (Articles 19 quater à 20). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071570/LEGISCTA000006138823/#LEGISCTA000006138823

⁸ Zakon o carinskoj službi. URL: <https://carina.gov.hr/pristup-informacijama/propisi-i-sporazumi/carinsko-postupanje/zakon-o-carinskoj-sluzbi-2321/2321>

⁹ Uputa br. 9-24 Antidampinške i kompenzacijske carine. URL: <https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/CTVP/Uputa%20br.%209-24%20Antidampin%C5%A1ke%20i%20kompenzacijske%20carine.pdf>

...Комісія також пропонує консультації відповідній країні походження та/або експорту щодо інших субсидій, виявлених під час розслідування. У таких ситуаціях Комісія надсилає країні походження та/або експорту короткий виклад основних елементів, що стосуються інших субсидій, зокрема тих, що зазначені у пункті (с) параграфа 2. Якщо додаткові субсидії не охоплюються повідомленням про початок розслідування, до повідомлення про початок розслідування вносяться зміни, а змінена версія публікується в Офіційному журналі Європейського Союзу. Усім зацікавленим сторонам надається додатковий та достатній час для подання коментарів. Стаття 11 ... 10. Протягом усього розслідування Комісія надає країні походження та/або експорту розумну можливість продовжувати консультації з метою з'ясування фактичної ситуації та досягнення взаємоузгодженого рішення.	інформацію, що міститься у заяві про порушення розслідування. Подальші норми відсутні.
Стаття 28 1...Зацікавлені сторони повинні бути поінформовані про наслідки відмови від співпраці.	Норма відсутня.
Стаття 11 1. Після порушення провадження Комісія, діючи у співпраці з державами-членами, розпочинає розслідування на рівні Союзу. Таке розслідування охоплює як субсидування, так і шкоду, і вони розслідуються одночасно. Для цілей репрезентативного висновку обирається період розслідування, який у випадку субсидування, як правило, охоплює період розслідування, передбачений статтею 5.	Норма відсутня.
Стаття 11 ... 9. Для проваджень, розпочатих відповідно до статті 10(11), розслідування, по можливості, завершується протягом одного року. У будь-якому випадку, такі розслідування <u>у всіх випадках завершуються протягом 13 місяців з моменту їх порушення...</u> Періоди розслідувань, по можливості, особливо у випадку різноманітних та фрагментованих секторів, що переважно складаються з малих та середніх підприємств, збігаються з фінансовим роком.	Стаття 32 1. Антисубсидиційне розслідування завершується в установленому порядку протягом одного року з дати його порушення. Цей строк може бути продовжено Уповноваженим органом за погодженням з головою Комісії, а у разі його відсутності — першим заступником або заступником голови Комісії, <u>але не більше ніж вісімнадцять місяців.</u>

Стаття 11 ... 2. Сторонам, які отримують анкети, що використовуються в розслідуванні щодо компенсаційного мита, надається <u>щонайменше 30 днів для відповіді</u>. Термін для експортерів обчислюється з дати отримання анкети, яка для цієї мети вважається отриманою через один тиждень з дня її надсилання респонденту або передачі відповідному дипломатичному представнику країни походження та/або експорту. <u>30-денний строк може бути продовжено з урахуванням термінів розслідування</u>, за умови, що сторона наведе вагомі підстави для такого продовження з огляду на її конкретні обставини.	Стаття 43 ... 2. Строк надання відповіді на запитальник становить <u>тридцять днів</u>. Строк обчислюється з дати отримання запитальника. Запитальник вважається отриманим протягом одного тижня з дати його відправлення одержувачу або передачі відповідному дипломатичному представнику країни походження та/або експорту.
Стаття 19 1. Тимчасові мита можуть бути запроваджені, якщо: інтереси Союзу <u>вимагають втручання</u> для запобігання такій шкоді. Тимчасові мита не запроваджуються протягом трьох тижнів після надсилання інформації зацікавленим сторонам відповідно до статті 29а (період попереднього розкриття інформації). Надання такої інформації не повинно перешкоджати будь-якому подальшому пов'язаному рішення, яке може бути прийняте Комісією.	Стаття 46 1. Попередні компенсаційні заходи можуть застосовуватися справлятися лише за умови, що: ... б) Комісія встановила, що дія компенсаційних заходів не буде суперечити національному інтересу. Норма відсутня.
Стаття 12 1а. Коли маржа шкоди розраховується на основі цільової ціни, цільовий прибуток, що використовується, встановлюється з урахуванням таких факторів, як рівень рентабельності до збільшення імпорту з країни, що розслідується, рівень рентабельності, необхідний для покриття повних витрат та інвестицій, досліджень та розробок (НДДКР) та інновацій, а також рівень рентабельності, який очікується за нормальних умов конкуренції. Така маржа прибутку не повинна бути нижчою за 6 %. 1б. Під час встановлення цільової ціни належним чином враховуються фактичні витрати на виробництво промисловості Союзу, що впливають із багатосторонніх угод про охорону навколишнього середовища та протоколів до них, стороною яких є Союз, або з конвенцій Міжнародної організації праці (МОП), перелічених у	Норма відсутня.

Додатку Іа до цього Регламенту. Крім того, враховуються майбутні витрати, які не охоплюються пунктом Іа цієї статті, що виникають внаслідок цих угод та конвенцій, і які промисловість Союзу понесе протягом періоду застосування заходу відповідно до статті 18(1).	
Стаття 12 ... 2. Тимчасові мита забезпечуються гарантією, <u>а випуск відповідних товарів для вільного обігу в Союзі залежить від надання такої гарантії.</u>	Стаття 47 1. Попередні компенсаційні заходи можуть застосовуватися лише у формі попереднього компенсаційного мита, сума якого вноситься як грошова застава на особливі види мита.
Стаття 16 ... 2. У разі застосування тимчасового мита <u>та остаточного встановлення фактів, що свідчать про наявність субсидій, які підлягають компенсації, та заподіяння шкоди,</u> Комісія приймає рішення, <u>незалежно від того, чи буде введено остаточне компенсаційне мито,</u> про те, яка частина тимчасового мита підлягає остаточному стягненню.	Стаття 65 1. Якщо було прийнято рішення про застосування попередніх компенсаційних заходів <u>та прийнято рішення застосувати остаточні компенсаційні заходи,</u> Комісія приймає рішення, яка частка попереднього компенсаційного мита підлягає остаточному справлянню.
Стаття 19 1. Термін застосування заходів у разі необхідності його продовження може переглядатися з ініціативи Комісії або на запит держави-члена, будь-якого експортера, імпортера або виробників Союзу чи країни походження та/або експорту за умови, що з моменту застосування остаточного заходу минув розумний строк, який становить <i>щонайменше один рік</i>, якщо запит містить достатні докази, які підтверджують необхідність такого проміжного перегляду.	Стаття 84 ... 2. Проміжний перегляд може бути порушено за умови, що з дати застосування, зміни, продовження строку або розширення дії остаточних компенсаційних заходів пройшов строк не менше одного року. У виключних випадках за наявності достатніх доказів перегляд компенсаційних заходів може бути порушений, якщо встановлений строк ще не минув.
Стаття 32 Якщо імпортований товар підлягає будь-яким контрзаходам, застосованим після звернення до процедур врегулювання спорів Угоди про субсидії, і такі заходи є доцільними для усунення шкоди, завданої компенсаційними субсидіями, будь-яке компенсаційне мито, застосоване щодо цього товару, негайно призупиняється або скасовується, <u>залежно від обставин.</u>	Стаття 117 У разі, коли стосовно будь-якого імпортованого товару встановлено контрзаходи за результатами процедури вирішення спорів відповідно до Угоди про субсидії і компенсаційні заходи, і такі заходи дають змогу усунути шкоду, яка була спричинена субсидіями, що є підставою для вжиття компенсаційних заходів, застосування будь-якого компенсаційного заходу, установленого щодо цього товару, негайно припиняється або скасовується, <u>відповідно до встановленого порядку.</u>

Слід також зазначити, що серед нормативно-правових актів ЄС, присвячених захисту від субсидованого імпорту, важливе значення має Регламент (ЄС) 2022/2560 Європейського Парламенту та Ради від 14 грудня

2022 року про іноземні субсидії, що спотворюють внутрішній ринок¹⁰, норми якого, за відсутності іншого спеціального акта, бажано врахувати в законопроекті.

Висновки. Врахування у проекті Закону України «Про захист від субсидованого імпорту» (реєстр. № 13637 від 15.08.2025) усіх наведених норм Регламенту 2016/1037 спряло би прискоренню та уточненню процедур антисубсидиційних розслідувань та більшому захисту прав їх учасників. Крім того, у подальшій роботі над законопроектом доречним видається узгодження національного правового регулювання з положеннями Регламенту (ЄС) 2022/2560, оскільки це сприятиме більш повному врахуванню стандартів ЄС у сфері захисту від субсидованого імпорту, зокрема щодо протидії спотворенням на внутрішньому ринку, спричиненим іноземними субсидіями у формі інвестицій та послуг у контексті концентрації виробництва, зокрема щодо державних закупівель. У зв'язку із прийняттям законопроекту потребуватимуть узгодження (а можливо, і розширення) норми Митного кодексу України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

¹⁰ Regulation (EU) 2022/2560 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on foreign subsidies distorting the internal market. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02022R2560-20221223>